

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

KLÁR ZOLTÁN nyílt levele Stern Samuhoz

Herczeg Ferenc báró Wolfner
Tivadarról. Ripka Ferenc
Heltai Ferencről. Ujabb
adatok Osvát Ernő őseiről.
Jacobi Samuról. Olvasom
— Nem olvasom... Hírek.

Közgazdaság.

Ngs. dr. Spiegel Armin főrabbi urnak

FRENCH LINE

A téli ködös, hideg hónapokban legkellemesebb
legvonzóbb az örökké napfényes, meleg

ÁLGIR-TUNIS!

44 modern, saját szálloda, saját autó.
Legközelebbi rendkívül kedvezményes
téli társasutazás indul 1930. január 7-én.

U T I R Á N Y:

MARSEILLE — ALGIER — BLIDA —
AUMALE — BOU-SAADA — BISKRA —
TIMGAD — LAMBESE — CONSTANTINE
TUNIS — KARTHAGO — MARSEILLE.

Főlgilágosítással szolgál:

FRENCH LINE

hajóstársaság irodája:

BUDAPEST, VIII, BAROSS-TÉR 3. TELEFON: J. 376-41.

A Vigadó-férfi Menetjegyiroda és összes fiókirodái,
a Hálókocsi Társaság irodái.

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÁNDER EDE
SZEMLÉJE

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Előfizetési ára egész évre 20 P,
VI., Izabella-u. 66. Tel. A. 114-11. félévre 10. P. Postatakarék. cseksz. 16760

Dr. Klár Zoltán a Markó ucca lelki ellátásáért.

— Nyílt levél Stern Samuhoz. —

Méltóságos Elnök Úr!

Hitközségi Elnökké történt megválasztása alkalmából a küldötségek egész sorozata jelentkezik Méltóságod előtt. Előadják kérelmeiket, panaszukat. Rövidebb-hosszabb szónoklatok hangzanak el, majd eltávoznak és megindul az érdekképviselők részéről a „kiszorgalmazási“ munka, megnyerni Méltóságodat, az új embert.

Én is vezeték Méltóságodhoz most egy küldöttséget. Ettől a küldöttségtől azonban nem kell Méltóságodnak tartania. Ezek ártalmatlanok, ha nem is ártatlanok. Nézzen körül Méltóságod, ime nincs senki jelen rajtam kívül. Én állok itt egyedül, mert a többiek *ülnek*. Nem körülöttem. — A fogházakban ülnek.

Zsidó vallásu foglyok.

Vélkeztek a törvény ellen, vallásunk parancsai ellen. Bűnösök, mert *emberek*, mert *gyarlók*.

A sárga folt mellett homlokukon piros folttal. A bűnözők szegény pirjával. Mindenkitől elhagyatva, kítaszítva a társadalom közösségéből.

És péntek este összeülnek a Markó uccai fogház egyik sötét, fémeg-zárkájában. Egyetlen 5 gyertyafényes villanykörte pislákol csak a cella dermesztő sötétjében. Hosszu gyalulatlan asztal, kétoldalt padok. A padsorok zsufolva. Itt nincs numerus clausus. A padokon magukba roskadva és az asztalra dőlve ülnek a zsidó foglyok. Mögöttük az örök sorsfala. Az asztalon

elhelyezett 2 gyertya rőt fényében meg-meg villan a feltűzött szuronyok fénye. A cella sarkában az árnyékszék. Áporodott szaga megüli a fojtott levegőt. A fegyverek lábnál, mert istentisztelet van. Zsidó istentisztelet. Péntek esti imaház, a cellában körül helyezett piszkos ágyak között.

A rabbi, dr. *Hirschler Ignác*. Nemes profil, jóságos szemek, meleg, puha érző emberi hang. Bizonytalanul indul, de folyton erősbödik: Löchó dajdi... Zengi kórusban a tömeg, hogy elnyomja a felcsukló sirást, amely néhol feltör. Mind énekel, elnyomja vele saját zokogását. Melodikus hangokba fullad a lélek sikongása...

Vége a tragikus perceknek. Az örök sürgető parancs-zavai között egy-két üzenetet adnak át a rabbinak, hogy közvetítse a hozzátartozókhoz.

Ez a zsidó foglyok vallási ellátása ma a fogházban.

Hosszunapkor két napig kell böjtölniök. Előtte sem kapnak semmit, utána sem. Pedig nem túl bőséges a kosztjuk hosszunap nélkül sem.

Senki a világon nem törődik velük.

Méltóságos Uram!

Mindenkinek joga van a *bűnben rajtakapottat* — tudatosan használok e kifejezést — elhagyni, csak a Zsinagógának nem!

A katolikus papok buzgón és állandóan felkeresik hitfestsvéreiket. Szabad bejárásuk mindenhova. Vigaszt, segítséget nyújtanak, a reményt hintik el a szerencsétlenekben.

A református missziós nővér: a foglyok anyja, testvére, mindene. Levelezésüket intézi el, ügyvédet szerez, kér, könyörög érdekükben, kilincsel, veszekszik, harcol értük.

Hihetetlen erővel kovácsolódik össze így a fogoly az Egyházával. A családja hálás lesz, elszakíthatatlanok lesznek a kötelékek.

Csak egyedül a *Zsidó Hitközség* nem törődik a foglyokkal!

Miért, talán szégyen ez? Vagy ha szégyen is, megváltoztatja-e ez a fényeket? Hogy zsidó foglyok is vannak. És ha vannak, nem kötelessége-e a Hitközségnek ezek segítségére lenni? Olyan arányban, módon és erővel, amint azt a többi hitfelekezetek teszik?

Grand Restaurant
VI., Teréz körút 4.

NEIGER

Grand Restaurant
VI., Teréz körút 4.

Eredeti PALESZTINA BOROK.

Ha pedig a bűnösöket nem támogatja a Hitközség, nem kötelessége-e a rab ártatlan hozzátartozóit segíteni, akik kétszeresen, nem ezerszeresen bűnhődnek családfőjük bűnössége miatt. Akik rongyokban járnak és éheznek, mert nincs ki kenyeret keressen nekik és kérni sem mehetnek sehova, mert megalázkodás mellett rajtuk a bélyeg: „*bűnös hozzátartozója.*”

A katolikus és református egyház megengedhetné magának azt a luxust, hogy ezeket a fiait „elveszetteknek” tekintse és megvonja tőlük segítő kezét. — De nem teszi. Sőt.

A Zsidó Hitközség azonban ezt teszi.

Méltóságos Elnök Úr, kérdezem: **az Ön égisze alatt is ezt fogja tenni?**

Dr. KLÁR ZOLTÁN.

Ujabb adatok Osvát Ernő őseiről.

A „Szombat” utolsó számában megemlékeztem Osvát Ernő őseiről. A pécsi hitközség kitűnő főtitkára *Weisz Gábor* felhívja figyelmemet, hogy dr. *Perls Ármin*, néhai pécsi főrabbi könyvet írt az előző ősről. Dr. *Perls Ármin* szépen megírt héber munkája érdekes adatokat közöl Osvát őseiről és annak, aki Osvát Ernő életrajzát akarja majd megírni okvetlenül el kell olvasni a fentjelzett munkát. Enélkül nem lehet tökéletes Osvát Ernő jellemzése.

Én régebben olvastam *Perls Ármin* munkáját a szemináriumi könyvtár jóvoltából, de cikkem írásakor csak saját emlékeimre támaszkodtam. Most pótlólag feleleveníték tehát néhány érdekes adatot.

Azt már említettem, hogy *Osvát Ernő* nagyatyja *Perls Mayer* nagykirályi főrabbi volt. Ennek atyja *Mózes*, született 1784-ben Magyar-Bródban, Morvarországban. Hat nemzedéken át viseltek ősei rabbi hivatalt, a feljegyzések a XV. századba vezetnek vissza. Űkapja *Rabbi Liva ben Bezakel*, a monda nevezte: *Der hóhe Rabbi Löw, Prágában* élt kabbalista és bölcséleti író, a Gólem tulajdonosa.

Perls Mózes „*Kaftor u perách*” című műve kéziratában a családi genealógiát így jegyzi fel: *Én Mózes, Izsák, Jákob fia, Mózes fia, Eliezer fia, Mózes fia Prágából, befejeztem jelen művem a világ teremtése utáni 5584 esztendőben.*

Hirneve csakhamar szárnyra kél s több előkelő hitközség versenyez, hogy őt papjának megnyerje. Előbb *Holics*, majd *Kismarton* hívja meg; az utóbbi magyar város, ősidők óta nagy tudósok fészke s ősi jesivájába az egész ország tudományszomjas ifjúsága elzarándokolt.

Tizenkilenc évig békében áldásosan tanított és lelkeskedett Perls Mózes ott, hivei szeretettel ragaszkodtak hozzá, mint isteni fejedelemnek hódoltak neki s mohón szitták magukba éles elméje tanait és varázserővel bíró fejtegetéseit. Szeretet és barátság fűzte a Mestert hiveihez.

Megtisztelő hívások érkeztek Boskovitz és Leipnik gyülekezetektől, de ő lelke minden szálával ragaszkodott kismartoni hiveihez.

De történt egy napon, hogy a Sátán közéjük furakodott és a békétlenség konkolyát hintette a szerető szívek közé.

Az átkos kártyaszenvedély ez időben erősen elharapódzott a hivek között, ami arra bírta elődjét *Mayer As rabbüt*, aki *Worms* városából került Kismartonba, hogy súlyos rendeletet adjon ki a játékszenvedély megfélemezésére. A rendelet megengedte a játékot Chanukka 8 napján, Purim 2 napján s a nőknek azt a kedvezményt nyújtotta, hogy a betegágyas asszony házában, amíg az a templomba mehet, kártyával elszórakoztathatják.

Am a korlátozó szabályt lassan enyhébbre fogták a hivek s chanukkától (Nittel Nacht) karácsony estig csendesen folyt a játék, de ez után hivatalos hirdetéssel tudatta az előjáróság: *Das Spielen ist wieder oszer, mint annakelőtte.*

1839-ben történt, hogy a kismartoni hitk. elnök, vagyonos, nagytekintélyű család feje, ezidőtájt nem volt otthon. Nehogy a gyülekezet továbbra e szenvedélynek hódoljon s a hatályban álló rendelkezés ellen vétsen, Perls Mózes a maga jószántából hirdette ki a játéktilalmat. *S mikor a rós hákóhol* — aki — maga is a játék rabja, haza érkezett, oly sérelmet látott ebben a maga dignitása ellen hogy barátaival és hiveivel a rabbi rendeletét visszavonatta s a templomszolgával ellenkező hirdetményt tétetett közzé:

— *Höret Rabbajszej der Rós hákól lasst majdie sein, das Spielen ist müter.* —

Ez a nem várt rendelkezés mélyen megszorította Rabbi Mózes, aki csakhamar arra határozta el magát, hogy ha vérző szívvvel is, de innen távozni fog.

Ez időben több oldalról érkezett hozzá megtisztelő meghívás, hogy tanszekét helyezze át más népes gyülekezetbe. Örömmel vette azokat s a sok közül főleg a bonyhádi hitközség meghívását.

Bonyhád volt az időben a hazai gyülekezetek legnépesebbikje. Több mint 400 hitközségi tagot számlált a város, mely kereskedelmi centrummá fejlődött és jó megélhetést biztosított a közönségnek. Jesivája pedig gyűlhelye volt az ország minden részének.

1841-ben iktatták be a bonyhádi rabbi székbe. A forrongás és kialakulás korszaka volt ez hazánkban, a szabadság szele már éltető

leheletével a zsidóságot is mozgásba hozta s a getto falaiból szabaddá lett szellem nivelláló ereje észrevehető volt a zsidóság vallásos életében is. Rabbi Mózes nem tartozott azok közé, akik a józan újításokat mereven ellenezték, fiait, kik között leghiresebb a nagykárolyi főrabbi Perls Mayer volt, már gondosan művelteti világi tudományokra és magyar nyelvre taníttatja. Finom érzéke és egy magasabb intuicio az engedékenység terére szorították ott, ahol a disciplina maga sérthetetlen maradt s csakis a formai szép javításáról volt szó. Egy kortársa a következő nyilatkozatát örököltette meg: *Vannak akik a világi tudomány értékét nullával tekintik egyenlőnek, de én szerintem, ha a nulla elé a hittudomány mint szorzó érték járul, a képzeleti nullát hatalmas értékre emeli. Oly szorzó erővel bír a Thóra, hogy a világi tudomány potenciája ezekre és milliókra emelkedik abban az arányban, amelyben az ember azt sajátjává teszi.*

Ott azonban ahol a törvénybe a régi jogszokásokba vágó újításokról volt szó, hajthatatlan maradt s jöttányit sem engedett.

Határozott fellépése, ellentmondást nem tűrő egyénisége csakhamar fellázította maga ellen a hatalmukra féltékeny, gyökeres reformokat életbe léptető világi előljárókat, akik semmi eszköztől sem riadtak vissza, hogy tekintélyét aláássák, és még a helyi hatóságoknál sőt a kormánynál is beárulták, csakhogy bosszuvágyukat kielégítsék.

És ezen üldöztetések közepette nem vesztette el lelki nyugalmát és hitének erejét. Ebbe az időben esik irodalmi és kodifikátori működésének fénykora s addig amig otthon mindent elkövettek lekicsinyítésére, ő feledve támadást és sérelmet, hiven munkálkodik a tudás mezején s magasabb erő szolgálatában áll. A tragédia végig játszódik, az ősz hetven éves férfiut lemondásra kényszerítik. Bonyhádöt elhagyja, vissza megy szülőhelyére M. Brodba s a nagy küzdelmekben és lelki zaklatásokban már megtört férfit három hónap után 1854. évi ab hó 15-én megváltja a jótékony halál.

K i t ű n ő m i n ő s é g !

Hutter szarvas
szappan kóser

כשר

Kapható minden fűszer és festékkereskedésben. Gyártja a budapesti orth. hitközség rabbinátusának felügyelete mellett.

Hutter József Szappangyár-Olajipar
Részvénytársaság

Budapest, VII., Erzsébet-körut 6. szám
Telefon J. zsef 461-92, 93, 94, 408-92.

ארטוד' כשר

„CERES“

ételzsir

a szokott kiváló minőségben minden fűszer, csemege- és ételmiszerüzletben kapható.

HUTTER JÓZSEF
szappangyár Olajipar Rt.

Budapest, VII., ker.
Erzsébet-körut 6 sz.

Tel.: J. 461-92, 93, 94, J. 408-92

Herczeg Ferenc – báró Wolfner Tivadarról, Ripka Ferenc – Heltai Ferencről.

Tallózás Kecskeméti Vilmos évkönyvében.

Herczeg Ferenc báró Wolfner Tivadarról irt cikkében a következő mondatra talállok: *minket írókat, lenyűgözött a mélységes, mondhatnám dhitatos tiszteletével, melyet az irodalom iránt érzett. Ez és a jótékonyága volt rajta a zsidó vonás.* Herczeg Ferenc bizonyára nem ismeri a talmud idevonatkozó tanítását, de intuícióval rátapintott arra, hogy a zsidóság legmarkánsabb vonásai közé tartozik: *a kultúra és a jótékonyág.*

Dr. Ripka Ferenc főpolgármester szintén megemlékezett az Évkönyvben *Heltai Ferencről*, aki két vezető állásban volt elődje. *Ripka Ferenc* cikkéből az a régi liberális levegő árad szét, melynek mi régiek még élvezői voltunk Tisza Kálmán és utána következő korszakban. Ripka Ferenc azt emeli ki első sorban Heltai Ferenc jellemzésénél, hogy a kultúra rajongója a könyv barátja volt, aki a világon mindent elolvasott. Az így merített alapos tudás volt Heltai Ferenc főerőssége.

Br. Kohner Adolf, mint országos elnök a zsidóság legsúlyosabb problémájával foglalkozik. Az *Egyke* és az *Egyse* a mi sorainkban is pusztít és végveszéllyel fenyeget. Nagyon helyesen mutat rá, hogy ez vallás-erkölcsi probléma, mely olyan fontossággal bír, hogy minden más külső- és belső baj, ehhez képest elhőrpül.

A patriarcha-kort elért *Adler Gyula*, a pesti szentegylet elnöke, a következőket írja: *Ugy látom, hogy ma talán több a hit, a vallásosság, de kevesebb a szeretet, kevesebb a béke... többet veszítettünk a békének és a szeretetnek hiányával, mint amit nyertünk a hit és a vallásosság mélyítésével.*

Abban nagyon igaza van Adler Gyulának, hogy a szeretet és béke ma nagyon is sok kívánivalót hagy maga után.

Az érdekes évkönyv igen szomorú fejezete a rabbik válasza arra a körkérdésre: „Mit várhat el a pap a hiveitől?” A legtöbb rabbi nyíltan és burkoltan azt panaszolja, hogy kevés a „parnósze” és szűkös anyagi viszonyaik folytán nem tudnak teljes lélekkel a nyáj vezetésével foglalkozni.

Még szomorubbak az „*Életem legszebb zsidó élménye...*” című körkérdés

KUFFLER ÉTTEREM, 1902. ÓTA FENNÁLL.
ELISMERT *koser* כשר *házikoszt.*
Menürendszer: délben, este. Vilmos cs. ut 39. (Hajós-u. sarok.)

veletei. Szomoruan világít rá, hogy intellektueljeink mennyire nem ének zsidó életet, apró-cseprő esetek nagy zsidó élményekként könyveltnek el.

A legjobban *Alpár Gitta* írása tetszett nekem, hogy ő legszebben a templomban tud énekelni. Megemlékezik, hogy alkalmilag egy berlini templomban énekelt és így folytatja: „Zugott az orgona és az orgona zugása közepette emelkedett az ég felé az én elragadtatott imádságom. Mert éneklés közben elfeledkeztem arról, hogy esküvő van, emberek hallgatnak oda lenn a templom hajójában minden elsüllyedt körülöttem ami valóság volt, csak egy maradt: az érzés, hogy én most itt, a templomban, a frigszechrény felett hangos ujjongással köszönöm meg Neki mindazt, ami volt, van és lesz, ha Ő úgy akarja. Halleluja...!”

Az évkönyv slágercikke Dr. Munkácsi Ernő tanulmánya, mellyel érdemes volna behatóan és kimerítően foglalkozni. Hely hiányában csak egyes sorokat ragadok ki és ráterelem a figyelmet, hogy ezt a cikket mindenkinek okvetlenül el kell olvasnia.

Cikkirő rátapint a magyar zsidóság fájó sebére, a vallásához, felekezetéhez való tartozás öntudatosságának hiányára és nagyon helyesen kiemeli, mennyire fontos „a zsidóság történetének, irodalmának és erkölcstanának rendszeres ismerete.”

Dr. Munkácsi Ernő figyelmét nem kerüli el, hogy a hittanári karnál nincs szukreszcencia és szép szavakban értékeli a felekezeti sajtó fontosságát és elhivatottságát. Egyik helyes megállapítása: *A hitközségi életre való nevelést már az iskolában kell megkezdeni.*

A cikk idézi Apponyi akkori kultuszminiszter rendeletét, mely csak kivételesen és átmenetileg engedélyezi a most divó „bekebelezési” rendszert. *„Minden adófizetőnek meg kell adni a választói jogot. Nyissuk fel a szilipeket és töröljük el a gettó-községi élet utolsó maradványait.”*

Végül *„nem látok semmi veszedelmet abban, ha a rabbiságot, tanács hozási joggal bevonják az eljáróságok üléseibe”.*

Kecskeméti Vilmos Évkönyve évről évre jobb. A jelen kötet kiűnő, melyhez szivből gratulációk a szerkesztőnek, kit úgyis mint jó kollégát mindannyian szeretünk

RADION

egymaga mos!

Budapest, VII., Erzsébet körut 6.

Gyártja:

HUTTER JÓZSEF

Szappangár - Olajipar
részvénytársaság

TELEFON: J. 461—94*

Jacobi Samuról

Szerkesztői üzenet „Öreg sakkozó“-nak.

Önnek igaza van. Én is olvastam a Tözsdei Kurir-ban a „Jacobi Samu fia“ cikket. A cikk szép, csak rövid. Nekem valóban különös érzésem van írni arról, aki akárcsak én, a váradai jesivából került ki, a Talmud emlőin nevelkedett és csak aztán választotta a jogász pályát, de a volt bochert soh'sem vetette le. Gondolatvilágában a zsidó tudományok, a zsidó emlékek nagy szerepet játszottak, amiről legközelebbi hozzátartozóinak sem lehetett sejtelmük. Ezen dolgokról csak velem beszélgetett. Egy alkalommal kitörő örömmel fogadott, mikor felkerestem a Lipótvárosi Kaszinóban: „Ma éjjel rájöttem a zsoltárok egyik mondatának helyes magyarázatára. Nem akartam, hogy ez a felfedezés az utókorra veszendőbe menjen. Felköltöttem feleségemet és elmondtam neki. Sajnos, keveset értett belőle. Most rád bízom az én tájémat.“ És nálam valóban jól raktározta el, én most harminc év után is pontosan el tudom mondani az érdekes szövegmagyarázatot. Le is közlöm majd ha egyszer bővebb emléksorokat írok.

1913. márc. 11-én halt meg. A betegágytól és a temetéstől én is el voltam tiltva, de ez ellen még most is remonstrálok. Reám nem vonatkozhatott az a bizonyos végintézkedés. Így nem mondhattam el a sirnál a zsoltáros királlyal: „*Doleo super te, frater mi Jonatha . . .*“ (Sam. II. I. 26.) Azt sem engedték meg, hogy egy becsületes Kadischt mondjak a sirnál, pedig Jacobi Samut mindenkinél jobban ismertem és tudom, hogy ő ezt egyenesen megkívánta volna. Nem egyszer beszélt velem erről Heine híres versével kapcsolatosan: *Keinen Kadisch wird man sagen.* Azt elhiszem, hogy holmi egyházi részéről tiz koronáért elhadart Kadischra nem volt kíváncsi. De az én becsületes Kadischomat — biztosan el is várta. Ezzel tartoztam neki, de ehhez jogom is volt.

Mindezeketől eltilthattak, de attól nem hagytam magamat eltiltani, hogy akkori napilapomban el ne parentáljam, *a kiváltságos tehetségű híres régi ügyvédet, a meleg szívű kedves embert, kinek okos, nemes hevülettől sugárzó írásait mindenki élvezettel olvasta.*

Rabbi, — tanítómasterem volt és nem mulik el nap, hogy tanításait ne idézzem. Édesanyám neveltje volt, kit igaz testvérként szerettem. Legbüszkébb emlékeim közé sorozom, hogy valamennyire becsült engem és nagyon szeretett.

Párisi modelljeit legolcsóbban

Székelly Teri angol és francia női divatszalonjában szerezhető be. VII. kerület, Dohány ucca 46. szám, IV. 2.

Miért maradt ki Magyarország ?

A Philadelphiában megjelenő „Jewish Exponent” körkérdest intézett olvasóihoz arról, hogy *kit tartanak az 1928-as év legnagyobb zsidójának?* A körkérdést, melynek eredményét most közli le a philadelphiai ujság, a legkülönbözőbb intelligenciájú, társadalmi állású és foglalkozású emberekhez intézték.

Az amerikai zsidóság egyik legkiemelkedőbb vezére kijelentette, hogy: „1928-ban egyáltalán nem üntek fel kiemelkedő zsidó egyéniségek. Aki 1925-ben, vagy 1927-ben nagy ember volt, az nagy ember maradt 1928-ban is.

A jelen legnagyobb zsidója, még a jövőben is hosszú dőre Einstein marad.

Egy estélyen, melyen ismert művészek írók, tanárok és pénzemberek voltak jelen, tizenöt szavazattal ötellen Julius Rosenwaldot, a nagy amerikai filantrópot jelentették ki a legnagyobb zsidónak. Julius Rosenwald volt az, aki megszervezte az amerikai jótékony és kulturális célokat szolgáló intézményeket s ő volt az első amerikai, akinek „volt szive” nagy összegeket adományozni.

Ugyanebben a társaságban két fiatalember Ludwig Lewisohnt, a nagy publicisztát nevezte meg, mint a zsidóság szellemi vezérét.

A kereskedők körében is visszhangra talált a körkérdés. A kereskedők megosztják a pálmát Nathan Strauss a nagy bankár és Herbert Lehmann, Newyork állam helyettes kormányzója között. Sokan az ismertebb rabbikra szavaztak. Így sok szavazatot esett Schaelmann és Stephen Wise, a világhíres reformrabbira. Szavazatot kaptak még: Siver clevelandi, Goldensohn pittsburgi, Philipsohn cincinnati rabbik is.

Néhány európai is kapott szavazatot, noha érdemén alul, mert Henry Bergsonra kevesebben szavaztak, mint Stephen Wisere, Freud professzornak pedig osztozkodnia kellett Lewisohnnal.

Európai ember létére nagyon szép szavazatokat kapott lord Melchette az angol nagyiparos és Palesztina-barát is.

A körkérdés eredményének ismertetéséből általában kiderül, hogy a szavazatok megosztottak főbb nagyobb egyéniség között s egyetlen ma élő zsidó nagyság sem tudott döntő szavazattöbbséghez jutni. Kiderül az is, hogy az európai zsidó reprezentánsokra esett szavazatok közül minden ország vindikálhat magának némi dicsőséget, Anglia, Franciaország, Ausztria; csak éppen Magyarországról feledkeztek meg. Mi lehet ennek az oka ?

Olvasom, . . . ; — nem olvasom

OLVASOM

... az elnöki megnyitásban, hogy a hitközség intézményeit népszerűsíteni kell. Helyesen érzi az új elnök, hogy az intézmények népszerűtlenné és, hogy ennek káros következményei lehetnek. Pl.: kiapadhatnak az új alapítványok és megszűnhetnek az adófizetői készség és sok más hasonló. Az új elnök helyesen gondolkodik, csak a sorrendet téveszti el. A népszerűsítés csak mint a program legutolsó pontja szerepelhet. *Előbb rendet kell teremteni az egész vonalon, ki kell gyomlálni a hibákat, lenyugtatni a kinövéseket és csak azután, ha minden más rendben lesz, lehet gondolni arra is, hogy a hitközség intézményeit is népszerűsítsük.*

OLVASOM

... az „Ujság” hasábjain *Krausz Simon* visszaemlékezéseit, melynek folyamán mindinkább kidomborodik Kr. S különös egyénisége, vezéri

rátermettsége, akinek temperamentuma, amikor közérdekről van szó, akadályt nem ismerve, csak a kifűzött célt tartja szem előtt. Mint a felekezeti sajtó egyik szerény munkása felvetem azt a szomorú kérdést, miért veszett el *Krausz Simon* tehetsége, rátermettsége és munkássága a felekezeti életre nézve. Bizonyára iskolai- és családi neveltetése olyan volt, hogy nem szerzett komoly ismereteket a zsidó multtról, a zsidó irodalomról és így a zsidó felekezethez való tartozás megfelelő öntudatossága hiányzott nála; különben e téren is ambicionálta és követelte volna a munkát, a vezéri szerepet. Már pedig ebben az esetben a magyar zsidóságnak is lett volna egy *Louis Marshalja, Oskár Wassermanja.*

Az utolsó husz év összes vezető emberei, úgy a laikusok, mint a klerikusok egyaránt hibásak, hogy *Krausz Simon*-ban rejülő látens erők kihasználatlanul maradtak a magyar zsidóság érdekében.

D'Else modern fotóművészeti műterem
BUDAPEST, KOSSUTH LAJOS-U. 8 (félem.) Tel. Aut. 893-11.

NEM OLVASOM

..., a hitközség november 17-i alapszabálymódosító közgyűlés egy kedves epizódját. Pedig volt. Kissé elkéstem, és így a sűrű sorokban álló közönségen átfurakodva igyekeztem a hirlapírói asztal felé. Már feljutottam az első sorokig, ahol a nagy szórók ülnek és az elnöklő Glücksthal Samu éppen özv. Szabó Józsefnét parentálta, emigy: és mondja ki a közgyűlés, hogy a jóttevő adakozó neve minden évben a Haszkaránál említessék meg! És ekkor önkéntelenül halk hang üti meg a fületem, valaki a szomszédjához fordult mi az a Haszkara?? Kíváncsian néztem vissza, hogy megállapítsam ki az az irástudó a képviselőtestületben, aki nem tudja mi a Haszkara. Nem kis meglepetésemre állapítottam meg, hogy a kis kíváncsi nem más mint egyik volt elnökjelölt. Budai Goldberger Leó. Csak a történeti hűség kedvéért jegyzem fel, hogy a kérdés Dr. Deutsch Ernőhöz intéztetett. Aki nem hiszi járjon utána.

OLVASOM

..., Megbízható helyről értesülünk, hogy a barmicvoh, ifjak részére az apró zsidók adományából már eddig 38 darab zsebóra gyűlt össze és így, matematikusunk számítása szerint, az árvaház neves elnöke Vida Jenő — legalább is zsebóra gyűjtés tekintetében 5 évig nyugodtan alhatik.

OLVASOM

..., hogy Frankl Adolfot orthodox testvéreink budapesti főrabbinak választották meg és így most már minden akadály nélkül felsőházi tagnak is megválaszthatják. Mindnyájan tudjuk, hogy Frankl Adolf esete annyira kivételes, hogy soha precedensül nem fog szolgálni. Mégis kívánatos volna, hogy megválasztása teljes egyhangúsággal történjék, ezzel is dokumentálva, hogy kivételes az eset és a jövőben precedensül nem szolgálhat

NEM OLVASOM

..., hogy Budai Goldberger Leo lemondott a hitközség előljárói tisztjéről. Az esetről az egész sajtó mélységesen hallgat. Annyi azonban bizonyos, hogy a lemondás ideje az új elnök megválasztásával pontosan egybeesik.

OLVASOM

... Hajdu Marcell cikkét. Első alkalom, mikor nem találok kritizálni valót, sőt. Minden sorát a magam részéről is aláírom. Érdekes a cikknek az a része, melyben kitapogatja a rabbik mulasztásait a lekipásztorkodás terén, továbbá ama indítványa, hogy a rabbiszemináriumban jesiva-szerű oktatást is rendszeresítsenek.

NEM OLVASOM

..., hogy Stein Emil elnökléte alatt működő Mikéfe a Royal fehértermében rendezett vacsorát. A valóság szempontjából nem emelek kifogást, ez áte nem a nagytekintet rabbinátusnak, kinek ügykörébe tartozik. Én csak az intelligencia és a jóízűlés nevében tiltakozom, hogy egy zsidó Mikéfe a Royal fehértermében rendezze a vacsoráját.

OLVASOM

... a csillagos Szabó egyik cikkét, mely a bor dicsőségét zengi. Hivatkozik a Bibliára, a Talmudra és Siráchra, hivatkozik a nazarethi Jezusra, Szűz Máriára és Gamaliel tanítványára tharsusi Paulusra, akít úgy hívnek, hogy Szent Pál. hivatkozik Platora, Cicerora és Anakreonra. Végezetül Szent Ágostonra, aki azt tanítja „ a szellem nem lakhatik száraz emberben.” Én sem tartozom a „szárazak” felekezetéhez, Adár hónapja is közeledik, kibővittem hát Szabó László idézeteit. Mózesnek az volt a nagy bűne,

hogy vizet fakasztott a sziklából és nem bort. Pedig ugyanazzal a fáradtsággal bort is fakaszthatott volna. Ez sem lett volna nagyobb csoda. Ezért volt Mózesnek oly nagy a büntetése, hogy nem léphetett az Igéret-földjére.

Két nagy mulasztása van a Szabó-féle cikknek. Először nem említi fel, hogy a bornak, mint olyan, majdnem minden kultusz-nál sacralis jelentősége is volt. Másodszor, hogy a régiek nem ismerték a modern technika vívmányait. Nem ismerték a Keszezy Vince serét, az *Espresso*-t, az *1814. cognacot* a *Meggy-Lelkét*, mert különben egészen bizonyos, hogy a Biblia és a Talmud, a szentek és a klasszikusok ezekről is megemlékeztek volna.

כשר

Venus ételzsir

Synders győri orth. főrabbi ur
heckserével ellátva
és

Venus étolaj

kiváló minőségben, minden
fűszer-, csemege és ételmszer-
üzletben kapható, :: Gyártja:

OLAJMÜVEK R.-T.
KOHN ADOLF ÉS TSA
GYŐR—BUDAPEST.
V., ZOLTÁN-U. 16.

Telefon: Aut. 208-22 és 257-58.

A SZOMBAT HIREI

Dr. Fischer Gyula főrabbi a felolvasó asztalnál. A hitközség legszélesebb rétegeiben lelkes örömmel fogadták azt a hirt, hogy Dr. Fischer Gyula a pesti izr. hitközség tudós és az ország határain túl is nagyrabecsült főabbija sok évi szünet után ismét bekapcsolódik a hitközség kulturális munkájába és hír szerint legközelebb felolvasást fog tartani a zsidóság újkori történelének egyik részletéről.

Közóhajnak adunk kifejezést, midőn reméljük, hogy ezután a nagytekintélyű főrabbi ur a rabbiság munkásságát gerinces személyével és nagy tudásával is támogatni fogja, mert a pesti rabbiság az ő kiváló közreműködését — sajnos — régóta nélkülözi.

Megjelent. Ludwig Lewisohn; *AZ ŐRÖK SZIGET* (The Island Within) Szőlőssi Zsigmond kiadása Budapest. E szép könyvet legközelebb ismeretjük.

Dr. Ehrenfeld Bertalan fiatalon rövid szenvedés után, hirtelen elhunyt ügyvéd síremlékét november 18-ikán leplezték le, a rákoskeresztúri orthodox temetőben. Nincs még egy éve, hogy általános részvét mellett temették el az ifjú ügyvédet, kiben a szülők az egyetlen fiút, özvegye és három kicsi árvája pedig a családfőt vesztették el. A sírnál Dr. *Ábrahámsohn Ármin* szép beszédben méltatta az elhunyt érdemeit, hogy nagy őseihez méltó zsidó életet folytatott, hogy jelentős ügyvédi irodája dacára a szombatot teljesen és időkeletesen

megtartotta. Az alább közölt sírelírat *Patai mester* ötösmunkája. A híres héber költő, *dr. Patai József*, az elhunytban sógorát gyászolja, kinek emlékét szívehezszóló versben örökítette meg.

פ"ג

איש יקר ותמים בז תורה והכמה
עורך דין חוקר במשפט התלמוד
מוהר"ר אברהם ז"ל בן מוהר"ר
משה נ"י המכנה דר" עהרענפלד
נ"ע מזרע רשכבה"ג בעל "חתם
סופר" זצ"ל נכד הגאון מופת
הדור מוהר"ר שאול עהרענפלד
זצ"ל ושם אמו ריזל בת הצדיק
מוהר"ר רפאל קורלנדר ז"ל
מת בדמי ימיו בן ארבעים שנה
י"ד חשוון תרפ"ט.

*

אברהם אברהם קראוך מרומים
בחיל נמת הנני אשמע קול
(תרועה)
ר עש לב אשת נעורים אחיות
(יתומים)
ד אורים מבכים בן יחיד בנפש
(קרועה)
מרגיעתן עליון לאבלי ירושלים
ואותו קחה לעולה על מזבח
(שמים)

תגובה

Dr. Endrei S. Henrik a VI. Község Kerület új alelnöke. Előtte *Dr. Gábor Gyulát* választották meg az Országos Iroda alelnökévé és most Endrei Henrikkel egy új intellektuális erő kerül vezető pozícióba. Nagy sor ám az, hogy egyszer már nem a szorék közül választunk vezéreket. A szorékban gyakran csatlakozunk, viszont bizonyos, hogy *Gábor és Endreiben* nem fogunk csatlakozni.

Zsoltárok. Telekes Béla fordítása. Két kötet. Budapesti 1929. Remény-kiadás.

A zsoltárok ősi, szent könyve kerül most új, magyar fordításban a magyar zsidó közönség elé. — A tolmácsolás *Telekes Bélának*, a jeles műfordítónak költői- és művészbecsű munkája. Az ősi zsoltárok minden szépsége benragyog Telekes Béla fordításában, melyről egy jeles kritikuskunk azt írja, hogy az eredeti szöveg őszerejű lírai szárnyalását, érzésközpontú mélységét a modern ember lelki diapázonjára hangolja át.

A magyar-zsidó irodalom nagy nyeresége ez a két kötetes szép mű, melynek kiállítása elsősorú, műmellékletei gyönyörűek. A *Zsoltárok* a *Remény* kiadásában jelentek meg. A két szép kötet ára 6 pengő. — Lapunk utján is megrendelhető.

Eljegyzés. *Sass Irénkét*, a jónévű írónőt, az „Országos Egyetértés” segédszerkesztőjét, több zsidó mű jeles fordítóját, — aki nő létére a felekezeti sajtó jelentős tagja — eljegyezte *Bokor József*, ismert fővárosi mérnök.

A pécsi hitközség monografiája címen érdekes kis füzet jelent meg *Weisz Gábor* tollából. A pécsi hitközség érdemes főtitkára Weisz Gábor, régi ismert és értékes munkása a felekezeti életnek. Megismertetett bennünket régi híres rabbikkal, de főként dr. Perls Árminnal, kinek ragyogó tehetségeit a régi generáció ismerte és értékelte. Az értékes munka a pécsi hitközség kiadásában jelent meg.

Engel Julia utoda

Andorf Józsefné

keztyük gyári lerakata.

BUDAPEST VII., ERZSÉBET-KÖRUT 5. SZ.

Saját gyártmányu keztyük, óz és szarvasbőr-különlégeések, fűzők, gyógyhaskötők mérték után, melltartók, harisnyák. Vidéki rendeléseket postán szállít.

TISZTITÁST ÉS JAVITÁST ELVÁLLAL.

Társaságbeli uriaszony legdiszkrétebben közvetít **házasságot, Doktorné Rákóczi-ut hatvannegy, II. 20. Főlépcsőház. J. 373-93**

A Mult és Jövő vásárnap rendezte idei I. kulturesztjét a Zeneakadémia nagytermében. Legelőkelőbb operakészleteink léptek sorompóba, hogy a gyönyörű melódiájú héber áriákat, szentföldi dalokat bemutassák és a természet zsfórlásig megtöltő közönség nem tudott betelni, Basilides Mária, Relle Gabi és Ney Dávid nagyszerű énekével, Margarethe Bach és Somló István szavalták a héber költő Patai József és

Kiss Arnold verseit. A közönség velük együtt a szerzőket is tombolva ünnevelte. A Mult és Jövő idei kulturesztje méltó folytatása volt a hagyományossá vált kultureszték sorozatának, melyek mindenkor hirdetői és eleven bizonysgai a zsidó kultúra, a zsidó dal, a zsidó poézis hallhatatlan erejének, megdönthetetlen Géniuszának. A zongorkíséretet Kenéz Lili látta el, az estélyt Bán Zoltán rendezte. (h.)

A „SZOMBAT“ közzgazdasága

Dr. Stein Emil személye körül kószá hírek keringenek. Egyesek szerint vezérigazgató lesz, mások szerint nem. Ahogy az elnökét ismerjük — lesz! Mert Weisz Fülöp szereti a sima modoru és általa tört utakon járó igazgatókat. Stein Emil, Weisz Fülöp oldala mellett sokat megtanulhat, sokat elérhet, még nagyobb népszerűségekre tehát szert egyes társaságokban, mint most, de Weisz Fülöp kaliberű vezér soha sem lesz belőle.}

Klein Gyula két vállatata a Ganz-Danubius és Ganz-Villamossági fúzióval motiválja az egész világon meginduló koncentrálsási folyamatot. Azt hisszük ez a fúzió is hamarább lett lett volna esedékes, de úgy látszik hátráltatták a kapcsolatos személyi kérdések, illetőleg szindikátusi ügyek. A két vállalat szindikátusa már jóval hamarabb határozhatta el a fúziót, úgy látszik azonban mindaddig míg a tőzsdéi helyzet a részvények árhullámzását

nem tette lehetővé — nem vitte keresz túl. Hiszen a szindikátus az esetleges tőzsdéi lehetőségeket sem hagyhatja számításán kívül. Mindezek dacára azt hisszük, hogy az utóbbi szempontok nem játszottak döntő szerepet és a fúzió késlekedését személyi okok akadályozták.

Egy wieni tőzsdenujságban olvassuk, hogy a Magyar-Olasz Bank megvállik a Magyar Kender-, Len- és Jutai pari R. T. érdekeltségétől és részvényeit, állítólag, fenti társaság elnöke — Fuchs Leó — veszi át. Annak idején elterjedt hírek szerint egy magánbankház a mainál természetesen jóval magasabb árfolyamon nagyobb mennyiségű részvényt vett át. Érdekes lenne tudni, hogy az érdekeltség tényleg fennáll-e és ha igen, a tranzakcióval kapcsolatban, szintén átengedte-e a részét, vagy sem. A kiserészvények szempontjából előnyösebb lenne, ha az említett nagyobb részvény-

mennyiség a mostani tranzakció alkalmával gazdát cserélne, mert esetleges emelkedő árfolyam mellett — a nagyobb eladók száma eggyel kevesbedne.

Hirsch Albert dr. nem nagyon ismerheti a saját portáján történő dolgokat, vagy nagyon is ismeri. Talán ez a magyarázata annak, hogy hallgatólag, vagy esetleg meglepődéssel veszi tudomásul, hogy alárendeltjei teljesen átveszik az ő szokásait, helyesebben viselkedését. Márpedig szerinte lehet ez helyes és jó, de nagy általá-

nosságban a viselkedésről és a dolgok intézéséről más felfogás uralkodik. **Hirsch Albertről** ugyanis azt beszélik, hogy mindent csak félig tud. És amit elnéznek neki, azt mégsem nézik el alkalmazottainak és így nagyon üdvös volna, ha azok mindent tudnának.

Szerkesztésért és kiadásért
Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE felel
Budapest, VI Izabella utca 66.

Neufeld Zoltán (Pannonia) nyomda
Budapest, VII., Rombach ucca 8. sz.

Régi, zsidó történelmi tárgyú nagyméretű, eredeti

olajfestmények sürgösen eladók.

Cim e lap kiadóhivatalában.

Az Ernst-Muzeum Aukciói XLIII. Budapest, VI., Nagymező ucca 8.

Kiállítás:
December
délelőtt
9-től
délután
5-ig

Ezüstgyűjtemény
főuri birtokból
Gróf Szapáry László
butorainak I. része
a **Fónagy Aladár**-féle
képgyűjtemény, valamint főuri és
más magánbirtokból származó
festmények, műtárgyak és butorok

Aukció:
December
9-től
naponkint
délután
fél 4-től

Fürdőszoba és vízvezetékberendezéseket
épület- és bádogosmunkákat készít

WIESEL ADOLF

Budapest, VI., Vilmos császár ut 47. szám.
Telefon: Aut. 291—20.

Aranyhimzések,

mint Paróchesz, Tórá-
köpeny, Sulchanteritő, Ta-
lis- és Tefilintartók művé-
szies kivitelben s a já
műtermemben készülnek

Kiánatra részletes árajánlattal
szolgálók. Kész mintákat, rajzokat
bérmentve küldök. Előkelő hitköz-
ségek birtokomban levő nyilat-
kozatai nálam megtekinthetők.

SCHLESINGER JOS,

BUDAPEST,
VI, KIRÁLY-UTCA 1. SZ.

BERGER KÁSZKÓ

KÓSER כשר HUSCSARNOKA
BUDAPEST, VII., KISDIÓFA U. 13. Telefon: J. 401-12.

Állandóan friss vágásu כשר borju- birka-
és elsőrangú hizlalt marhahusok.
ALAPITTATOTT 1873-BAN.

TAUBER ÁRON

כשר kóser mészárszéke

VII., DOB-UTCA 10 SZÁM. (TELEFON: J. 422-83.)

A pesti izr. hitközség Rabbiságának felügyelete alatt,
Elsőrendű cukorgyári hizlalásból
származó marha, borju és birkahusok.
כשר Vágott baromfi árusítás!
Telefonrendelések házhoz szállítatnak.

**A pesti izr. hitközség rabbinátusának
felügyelete alatt álló**

כשר **K O S E R** כשר

Szalámi és Füstölthúsárugyár r. t.

VII., Dob-u. 10. Telefon József 426-99

Lakodalmakra, avatásokra és ünnepélyekre
különleges felvágottak. Vidékre naponta
csomagszállítás. Helybeli rendeléseket
házhoz szállítjuk

SEIDNER LIPOT

Budapest, VII., Kertész-u. 43.

(Király-utca sarok)

Telefon: J. 450-87.

Posztó-, divat-, szövet- és szabókellék
áruháza nagyban és
kicsinyben. Külön-
legességek uri- és
női szövetekben

Állandó maradékvásár!

Rendkívüli olcsó árak!

Neufeld nyomda (PANNONIA) J. 423—09